

TUSSEN WILGENPLAS & ROTTE

overbeek

vereniging stedenbouwkundig wijkbehoud hillegersberg schiebroek en terbregge

PUBLICATIE no 8

Met de wind in de zeilen

Met dit spreekwoord uit de molenaarswereld, een uiting van een voorspoedige gang van zaken, wil de vereniging haar jaarlijkse ledenvergadering aankondigen, welke zal worden gehouden op

maandag 17 mei '82 AANVANG 21.00 uur

in het zaaltje van de speeltuinvereniging van Terbregge
Molenhoek 10 (tussen Molenlaan en Rottekade)

Een voorspoedige gang van zaken; wanneer wij dit betrekken op de ontwikkeling van de vereniging is dit zeker van toepassing. Bijna vijf jaar bestaan wij nu officieel, en het ledental nadert reeds de 300, een inderdaad voorspoedige ontwikkeling.

Hebben wij ook op andere gebieden een gunstige wind?
Op de komende ledenvergadering zullen wij U daarover gaarne meer informeren; over het reilen en zeilen van de vereniging in het afgelopen jaar, en de ideeën die er leven omtrent de nabije toekomst.

Wij blijven in molenaarstermen denken en met molens bezig.
De verenigingsmolen maalt niet langzaam, maar heeft wederom een klein uitstapje georganiseerd.
Voorafgaande aan de ledenvergadering bent U in het kader van onze jaarlijkse excursie in de gelegenheid de molen "DE VIER WINDEN" te bezoeken. Vanaf 19.30 uur bent U welkom in deze molen aan de Terbregse Rechter Rottekade nr 91.
De molenaarsbaas dhr Favier zal U dan het een en ander over deze molen vertellen.
Laten wij hopen dat "de molen niet door de vang heen gaat", en U een interessante en leerzame avond zult hebben.

Daarnaast willen wij U bij deze gelegenheid, wellicht ten overvloede, nog wijzen op de film over de restauratie van de molen aan de Kralingse plas, welke op 13 mei zal worden vertoond in "De Duykelaar", adres A. Duyklaan 9, alsmede op de Nationale Molendag, welke op 8 mei wederom zal worden gekombineerd met diverse fietstochten.

uitnodiging

Gaarne roep ik U op voor de jaarlijkse algemene Verenigingsvergadering, te houden

maandag 17 mei '82

om 21.00 uur, in het zaaltje van de SPEELTUINVERENIGING van TERBREGGE, Molenhoek nr 10

De agenda voor deze vergadering luidt:

- 1 Opening en mededelingen
- 2 Ingekomen stukken
- 3 Notulen van de Verenigingsvergadering van 17 november 1981
- 4 Verslag over het Verenigingsjaar
- 5 De staat van monumenten en monumentwaardige gebouwen
- 6 Verantwoording uitgereikte oorkonden en schildjes 1981
- 7 Jaarrekening 1981 en begroting 1982
- 8 Benoeming leden financiële commissie
- 9 Informele gedachtenwisseling
- 10 Rondvraag
- 11 Sluiting

TOELICHTING:

- ad 3 De notulen liggen vanaf circa 19.30 uur ter inzage voor leden in het vergaderzaaltje.
- ad 4 ad 5 en ad 7 De stukken, deze punten betreffende, vindt U in dit blad.
- ad 8 Statutair is de heer M.A.M.Jacobs aftredend. Het bestuur stelt voor in zijn plaats te benoemen de heer P.van Ruitenburg, en de heren A.Kolpa en M.D. van Wensveen te herbenoemen.

Gewone en buitengewone leden kunnen tegenkandidaten stellen; deze moeten uiterlijk een half uur voor de vergadering bij het bestuur zijn opgegeven. Elke kandidaat moet worden ondersteund door (tenminste) vijf leden.

Gewone leden die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen kunnen een ander lid (maar geen bestuurslid) schriftelijk machtigen namens hen op te treden en te stemmen. Een lid mag niet meer dan vier volmachten aannemen.

De voorzitter van de Vereniging
Ir. J.Fens

JAARVERSLAG VAN DE VERENIGING STEDEBOUWKUNDIG WIJKBEHOUD HILLEGERSBERG -
SCHIEBROEK - TERBREGGE, OVER HET VERENIGINGSJAAR VAN 1 JANUARI 1981 TOT
EN MET 31 DECEMBER 1981.

Wij schrijven alweer over het vierde verenigingsjaar. Ook dit jaar was weer een jaar vol activiteiten voor de Vereniging. Wij mogen ons verheugen in een sterk groeiend ledental, iets waar we in deze tijd van recessie zeker trots op mogen zijn.

De Vereniging krijgt door haar activiteiten een steeds grotere bekendheid, zowel in de wijk alswel bij de gemeente Rotterdam. Meer en meer beseft men dat wij een groep zijn waar men niet zo gemakkelijk omheen kan; door onze kritiek, maar ook door onze positieve inbreng in tal van activiteiten op het brede terrein van de ruimtelijke ordening en de monumentenzorg. Als een bewijs van onze steeds beter wordende contacten met de gemeente Rotterdam mag zeker de bereidheid van een gemeenteraadslid worden genoemd, te spreken over het Rotterdamse monumentenbeleid op de najaarsbijeenkomst die wij november 1981 hebben gehouden.

INTERNE EN EXTERNE CONTACTEN

Een rondschrijven in februari 1981, gericht aan de leden en donateurs, alsmede de publicaties nr. 6 en 7 van onze periodiek "Tussen Wilgenplas en Rotte" zijn dit jaar verschenen. De "voorjaars" publicatie "Met volle vaart vooruit", was bedoeld voor de leden en donateurs van onze Vereniging; de "najaars"krant, met het thema "Landschap en Monument" werd op veel ruimere schaal verspreid. Veel gunstige reacties mochten wij hierover ontvangen.

De Vereniging onderhoudt goede contacten met gelijkgerichte organisaties in en buiten Rotterdam. Ook waren wij aanwezig bij het 25-jarig bestaan van de Schiebroekse Gemeenschap.

Daarnaast is er een goed overleg met de wijkraad en vooral met haar commissies, waar wij regelmatig, indien daar aanleiding toe is, onze stem laten horen.

Op 19 mei werd onze jaarlijkse LEDENVERGADERING gehouden in een zaal van restaurant Plaswijk. Deze plaats van vergaderen was gekozen omdat, voorafgaande aan deze vergadering, een rondvaart over de Plassen werd gehouden. Begunstigd door het prachtige weer (wij zijn met onze voorjaarsexcursies tot nu toe zeer gelukkig geweest) hadden veel leden wel zin in een boottochtje en mede daardoor ondervond ook de ledenvergadering een goede belangstelling.

De NAJAARSBIJEENKOMST vond ditmaal plaats in restaurant "De Plas" op 17 november, onder het motto "LANDSCHAP EN MONUMENT". Was het omdat op deze avond weer een aantal schildjes werd uitgereikt, of kwam het door de kwaliteit van onze drie gast sprekers, dat de avond zo goed bezocht werd dat stoelen moesten worden bijgezet om iedere belangstellende een plaatsje te kunnen bieden?

De onderwerpen welke die avond aan bod kwamen, nl. respectievelijk "Stadslandschap", "Heden en verleden met monumenten" en "Het gemeentelijk beleid" boden ons een boeiend programma en waren de reden dat wij op een zeer succesvolle avond konden terugzien.

HET BESTUUR

Er hebben dit jaar nogal wat veranderingen plaats gehad in de samenstelling van het bestuur. Vanwege de hoeveelheid te verrichten werk werd de behoefte gevoeld het bestuur met twee mensen uit te breiden tot zeven. De nieuwe bestuursleden, benoemd op de ledenvergadering van 19 mei 1981 zijn de heren Ir. J. Fens en Drs. A.D. de Jonge. Helaas moest in het najaar van 1981 de voorzitter van de Vereniging, ir. G. Tuijnenburg Mujs, wegens drukke werkzaamheden, zijn bestuursfunctie vacant stellen. De heer Fens werd bereid gevonden zijn plaats als voorzitter in te nemen. De Vereniging is er helaas nog niet in geslaagd de hierdoor opengevallen plaats op te vullen; dit zal waarschijnlijk op de ledenvergadering van mei a.s. kunnen geschieden.

COMMISSIES

De Studie- en Inventarisatiecommissie heeft weer, zoals gebruikelijk, een deel van haar vergaderingen in het openbaar gehouden. Deze avonden werden tevoren via de Koerier aangekondigd. De commissie heeft zich, naast het bespreken van actuele ruimtelijke orderingsproblemen van de wijk, beziggehouden met diverse inventarisatiewerkzaamheden, zoals het beschrijven van monumentwaardige en beeldbepalende panden in de wijk, en zij heeft een diacollectie aangelegd, welke nog steeds wordt uitgebreid. Een van haar openbare bijeenkomsten was gewijd aan "bomen in de stad", met als spreker de heer Zorge, chef bomenbeheer van de plantsoendienst van de gemeente Rotterdam.

Een nieuwe, zij het tijdelijke, commissie is aan de slag gegaan om te komen tot oprichting van een stichting met het doel waardevolle panden door aankoop, herstel/restauratie en beheer voor de wijk te behouden. Deze commissie zal binnenkort haar werk kunnen beëindigen. Meer hierover elders in dit verslag.

De Geschiedenis commissie, die was aangekondigd, is nog niet echt van start gegaan wegens (voorlopig?) te geringe belangstelling. De Juridische commissie besprak de herziening van het huishoudelijk reglement en de consequenties van de stichting i.o. De gang van zaken rondom de Bergse Plassen wordt nauwlettend gevolgd door de Plassencommissie, deels in samenwerking met de S. en I. commissie. De overige commissies kwamen bijeen voor speciale doeleinden zoals de financiële controle of de uitgifte van publicaties.

Van het boekje "Wandelen door Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge, geschreven door de heer J. Fens, en uitgegeven op initiatief van de S. en I. commissie, is in 1981 ook de tweede druk uitverkocht. Dit succes is een grote stimulans om te komen tot een volgend (foto)boekwerk, waarin afbeeldingen en beschrijvingen van historische waardevolle panden in onze wijk. Wellicht is het mogelijk dit boek ter gelegenheid van ons eerste lustrum uit te geven.

MONUMENTENBELEID

Het monumentenbeleid in Rotterdam blijft, mede gezien de precaire financiële positie van de gemeente, een moeilijke zaak. Toch zijn er enige lichtpuntjes te bespeuren. De gemeente heeft een ambtelijke werkgroep ingesteld om te bezien in hoeverre de model-monumentenverordening van de VNG in Rotterdam kan worden toegepast. Een ander succesje is dat de Vereniging drie politieke partijen bereid heeft gevonden het monumentenbeleid in hun programma voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen op te nemen.

Overigens heeft de Vereniging zich genoodzaakt gezien een schrijven aan B&W te richten naar aanleiding van de publicatie in enkele dagbladen over de dreigende sloop van drie koopmanshuizen aan de Rechter Rottekade, daterend uit 1615, welke vanwege het fraaie interieur op de monumentenlijst staan. De Vereniging heeft de gemeente gevraagd zich positiever op te stellen ten aanzien van dergelijke panden en deze goed te onderhouden in plaats van te trachten ze af te voeren van de monumentenlijst.

STICHTING BERG EN BROEK

In mei 1981 werd het bestuur door de ledenvergadering gemachtigd deze stichting in het leven te roepen. De voorbereidingen zijn nu in een vergevorderd stadium. Nadat door een commissie van voorbereiding bezoeken werden gebracht aan dergelijke stichtingen in Gorinchem en Utrecht, heeft deze overlegd en ontwerp-statuten opgesteld. In het voorjaar van 1982 zullen bestuursleden worden aangezocht en zal deze stichting officieel worden opgericht.

AANDACHTSPUNTEN

Behoudens bovenstaand "verenigingsnieuws" en algemene zaken zijn er in onze wijk verschillende activiteiten en problemen welke onze aandacht gevraagd hebben en nog vragen.

BESTEMMINGSPLAN HILLEGERSBERG KERN EN PLASSEN

Aan de opstelling van dit nieuwe bestemmingsplan wordt thans gewerkt door een ambtelijke werkgroep. Via een zogenaamde overleggroep van wijkraadsleden en ambtenaren wordt de wijkraad op de hoogte gehouden. De voortgang van het plan wordt in een "wijkwerkgroep" van wijkraadsleden en bewoners (organisaties) cq belangengroeperingen, met ook twee vertegenwoordigers van onze vereniging, besproken en becommentarieerd.

Ook het STRUCTUURPLAN Rotterdam-Noord heeft nog al onze aandacht; de afhandeling en verwerking van dit plan en de (ook door ons) ingediende bezwaarschriften is nog niet afgerond.

HOGE LIMIET/ABEELWEG

Met de bouw van dit "zorgenkind" van de Vereniging is men inmiddels begonnen. Met verbazing hebben wij moeten constateren dat de rooilijn, in het bestemmingsplan aangegeven, maar ook de maximaal toegestane hoogte, aanzienlijk worden overschreden. Een beroep door onze vereniging, ter bescherming van de kwaliteiten van de Hoge Limiet, maar ook vanwege de rechts-onzekerheid, ingediend aan het eind van 1981 heeft, naar inmiddels bekend, niet tot resultaat mogen leiden.

STREKKADE

De Vereniging is nog steeds bezorgd over de toekomst van de pandjes nummer 25 en 26. Er zijn contacten met de NV Stadsherstel welke met de gemeente hierover in onderhandeling is. De in zeer slechte staat verkerende pandjes zullen grondig hersteld/gerestaureerd moeten worden.

KLEIHOEF 375 is een monumentwaardige boerderij. De eigenaar heeft thans van zijn oorspronkelijke sloopplannen afgezien (hoelang?) en biedt het te koop aan.

Inzake ongeoorloofde bouw van ZOMERHUISJES aan de Bergse Achterplas heeft de Vereniging haar bezwaren kenbaar gemaakt aan de wethouder van R.O. Er wordt thans een procedurele strijd gevoerd tussen de bouwer en de gemeente.

De nieuwbouwplannen KERKSTRAAT/BERGSE DORPSTRAAT hebben de Vereniging genoopt bezwaren hiertegen te moeten indienen, vanwege de voorgenomen sloop van de oude "fietstinstalling" op de hoek, ondanks dat het ingediende plan "zekere kwaliteiten" bezat. Bovendien zou door verschuiven van de rooilijn het zicht op het Oude Raadhuis worden aangetast. De Vereniging heeft op een gehouden hoorzitting en bespreking bij Stadsontwikkeling zijn argumenten toegelicht. Een uitspraak is nog niet gedaan door het gemeentebestuur.

Nog veel meer punten hebben onze aandacht gehad; te veel om op te noemen. Toch zullen wij een poging wagen.

Enkele hiervan zijn: De kerkhofmuur rond de Hillegondakerk, welke zich in deplorabele toestand bevindt en zelfs gevaar voor het koor kan opleveren, de slechte toestand van de smeedijzers hekken van kerk en begraafplaats, de Emakleuterschool aan de Hilleniussingel waarover geruchten van sloop de ronde deden, de bomen in Plasoord die door een boomchirurg zodanig zijn opgekalefaterd dat wij er nog jaren plezier van hopen te hebben, de bomen op het terrein van Lommerijk, waar wij het ergste voor vrezen en die de naam "Lommerijk" geen eer aandoen. Dit zijn enkele punten die onze aandacht verdienen en krijgen en die ons, met andere zaken, regelmatig "bezighouden".

Verkiezingsprogramma's

Monumentenbeleid & gemeentepolitiek

Het monumentenbeleid is tot dusverre steeds een stiefkindje, zo niet een afge-
wezen kind in de Rotterdamse gemeentepolitiek geweest.

Het verheugt de vereniging "Stedebouwkundig Wijkbehoud" zeer dat nu verscheidene
politieke partijen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen in hun programma's
iets over de zorg voor onze (Rotterdamse), in historisch of cultureel opzicht
belangrijke bebouwde omgeving hebben opgenomen. Wij vleien ons met de gedachte
dat het (op ons initiatief) oprichten van een particuliere werkgroep "Rotter-
dams Monumentenbeleid" hierop sterk stimulerend heeft gewerkt.

Hieronder volgt (in alfabetische volgorde) een overzicht van hetgeen de vereniging
thans bekend is:

CDA In het hoofdstuk "Kunst en Cultuur" wordt aan
het eind opgemerkt:

"In een stad als Rotterdam is weliswaar weinig
aan historische gebouwen te bewonderen, daarte-
genover staat dat er vele waardevolle en karak-
teristieke bouwwerken uit meer recente tijden
zijn.

Dit geldt ook op stedebouwkundig gebied.

Het C.D.A. vindt, dat dergelijke gebouwen, stra-
ten en/of wijken gehandhaafd dienen te worden."

Dit wordt in de volgende artikelen vastgelegd:

- "69. Het C.D.A. vindt, dat de weinige oude gebou-
wen die Rotterdam nog heeft met zorg moeten
worden behandeld.
Niet alleen die gebouwen zelf moeten ruime
aandacht krijgen, maar ook de omgeving waar-
in ze staan.
70. De nadruk van het plaatselijk monumentenbe-
leid moet meer verschoven worden van het
behoud alleen maar op grond van historische
waarde naar het behoud op grond van karakter
en vertegenwoordiging van een bepaalde stijl.
Dit kan ondermeer inhouden, dat ook moderne
gebouwen onder dit beleid vallen."

PvdA Deze partij heeft geen punten over een
monumentenbeleid in haar programma opgenomen.

VVD Het hoofdstuk over kunst en cultuur eindigt
met:

"De VVD vindt dat de gemeente een monumentenbe-
leid dient te ontwikkelen. Een inventarisatie
van gemeentelijke monumenten is daartoe een
eerste vereiste. Bij deze inventarisatie kan
worden uitgegaan van het rapport van het Histo-
risch Genootschap 'Roterodamum', en kunnen vrij-
willigers van de op dit gebied werkzame verenig-
ingen worden ingeschakeld.
Waar mogelijk dient restauratie van monumenten
en historische straatwanden te worden bevorderd."

d'66 In het hoofdstuk 3 "Over Wonen" wordt in
algemene zin niets opgemerkt, doch de laatste
paragraaf luidt:

"G. MONUMENTEN

Beleidsdoelstellingen

1. Beleid

Het relatief geringe aantal historische pan-
den en stadsbeelden alsmede de zgn. jonge
monumenten uit de twintigste eeuw dienen ber-
ter te worden beschermd en behouden. Daartoe
zou de gemeente een monumentenbeleid moeten
formuleren en een monumentenverordening moe-
ten vaststellen met een gemeentelijke monu-
mentenlijst en -commissie.

2. Financiën

Het voeren van een monumentenbeleid hoeft voor
de gemeente geen directe financiële conse-
quenties te hebben.

Particuliere panden kunnen worden gerestau-
reerd en/of verbouwd met behulp van subsidies
van het rijk (V.R.O. en C.R.M.). Bescherming
door de gemeente betekent echter nog niet,
dat particulieren tot restauratie verplicht
worden.

De gemeente dient natuurlijk wel zelf een
voorbeeldfunctie te vervullen met haar eigen
monumentenbezit. In plaats van het kostbaar
terugrestaureren van slechts enkele gebouwen
zou veel meer de nadruk moeten worden gelegd
op reparatie en onderhoud van zoveel mogelijk
panden met behoud van hun karakteristieke waar-
den. Een dergelijk beleid voorkomt enorme uit-
gaven in de toekomst."

GPV In het hoofdstuk 6 "Milieu" is de zin
opgenomen:

"In het planologisch beleid dienen door bepa-
lingen gebieden en gebouwen van bijzondere
waarde te worden beschermd (gemeentelijk monu-
mentenbeleid)."

Van o.a. de partijen CPN, PPR, RPF en SGP is de vereniging geen verkiezingspro-
gramma bekend. Nochtans mag uit het bovenstaande de hoop worden gekoesterd dat
er in de komende raadsperiode iets concreets aan monumentenzorg zal worden gere-
aliseerd. Al zal dat stellig, mede gezien de financiële problemen van deze tijd,
niet aan de dierbaarste wensen van de vereniging voldoen, een goed begin is toch
al het halve werk.

Jaarrekening en begroting

De jaarrekening van de vereniging over het jaar 1981 en de ontwerp-begroting voor 1982 luiden als volgt:

<u>INKOMSTEN:</u>	Begroting 1981	Jaarreke- ning 1981	Begroting 1982
Contributies gewone leden	4050	4419,50	4850
Bijdragen donateurs	125	122,50	200
Buitengewone leden	50	25,--	50
Eénmalige bijdragen	50	50,--	50
Rentes	325	338,66	475
Bijzondere inkomsten	100	96,--	100
Bijzondere bate			<u>2775</u>
Totaal inkomsten:	4700	5051,66	8500
 <u>UITGAVEN:</u>			
Porti, tel., schrijfbehoeften	350	511,39	1000
Drukwerk ledencontact	425	496,27	700
Vergader- en excursiekosten	375	711,75	500
Propaganda	450	1032,30	800
Publicaties	400	--	400
Onkosten commissies	225	73,35	250
Lidmaatschappen	75	25,--	100
Subsidies	100	37,50	100
Bijzondere acties	400	247,16	500
Diversen	75	179,50	150
Onvoorzien	450	--	<u>500</u>
Totaal uitgaven:	3325	3314,22	5000
Toevoeging reservefonds	1375		725
Publicatiefonds			<u>2775</u>
Totaal:	4700		8500

Het resultaat van de jaarrekening over 1981 is:

Totaal inkomsten:	f 5051,66
Totaal uitgaven:	f 3314,22
BATIG SALDO:	f 1737,44

Het batig saldo komt ten goede aan het reservefonds, dat samen met het reeds per 1 januari 1981 aanwezige kapitaal van f 4124,20 nu f 5861,64 bevat.

De kassituatie per 31-12-1981 is:	Bank	f 5919,12
	Postgiro	f 422,52
	Totaal:	f 6341,64

Dit bedrag is als volgt te specificeren:

Reservefonds	f 5861,64
Vooruitbetaalde contributies 1982	f 435,--
Vooruitbetaalde donaties 1982	f 45,--
Totaal:	f 6341,64

De goederen van de vereniging worden (tot dusverre) bij aanschaf meteen, geheel afgeschreven, zodat de boekwaarde nihil is. Als (voor de vereniging) waardevolle bezittingen kunnen worden genoemd: een half-electrische schrijfmachine, ca 500 dia's, 11 schildjes, ca 100 brochures "Ruimtelijke ordening en bouwen in kort bestek (deels verkoopbaar à f 2,50), 92 kaarten Schiebroek 1771 (prijs f3,50) en ca 2100 zelfklevende adresstrookjes

Het ligt in de bedoeling van het Bestuur in 1982 aan de "Stichting Berg en Broek" na oprichting een bedrag van f 1500 uit het reservefonds uit te keren.

HET LEDENBESTAND:

Op 1 januari 1981 telde de vereniging 216 gewone leden, 10 donateurs en 1 buitengewoon lid (samen 227). In de loop van het jaar bedankten 8 leden (waarvan ten minste 2 wegens verhuizing) en werden wegens wanbetaling 2 gewone leden en 1 donateur geroyeerd. Daarentegen meldden zich 47 nieuwe leden en 7 nieuwe donateurs, zodat op 1 januari 1982 er 253 gewone leden, 16 donateurs en 1 buitengewoon lid waren (samen 270).

Eén lid zag zich genoodzaakt zijn contributie te verlagen, doch 15 leden en donateurs verhoogden hun bijdrage.

TOELICHTING JAARREKENING:

a) Inkomsten:

De inkomsten ontwikkelden zich vrijwel naar verwachting, doch door het stijgende aantal leden kwam de post contributies gewone leden duidelijk uit boven het begrotingsbedrag.

De bijzondere inkomsten bestonden uit de opbrengst bij de verkoop van 16 kaarten "Schiebroek 1771" en evenzovele brochures "Ruimtelijke Ordening en Bouwen in kort bestek".

b) Uitgaven:

In het algemeen moet worden opgemerkt dat het grotere aantal leden geleidelijk noopt tot een wat professionelere aanpak van bepaalde zaken, hetgeen kostenverhogend werkt (maar tijdsbesparend is). Daarnaast heeft de teruglopende economie tot gevolg dat bepaalde dingen niet meer gratis voor ons verricht kunnen worden dan wel dat een "vriendenprijsje" een eindje in de richting van de reële kosten is verschoven. Zo steeg de papierprijs van het HIC (de gemeentelijke instelling die tegen materiaalprijs veel van ons drukwerk verzorgd) in één jaar van 1,6 naar 2,5 cent per vel. Ook kunnen de losse bladen van krantjes niet meer gratis verzameld worden, hetgeen bij grote oplagen tot een andere (en duurder) werkwijze noopt.

Onder "Porti etc." valt op te merken de aankoop van ca 2400 adresetiketten, welke voor ca 4 jaar voldoende zijn. De gevolgen van de hogere drukkosten zijn terug te vinden in de posten "Drukwerk ledencontact" en "Propaganda"; overigens valt onder dit laatste ook een bedrag van f 206,50 voor 3000 aanmeldingsformulieren, waarmee inmiddels groot succes is geboekt. De vergaderkosten, die jarenlang vèr onder de begroting bleven, zijn er dit maal overheen gegaan, o.a. vanwege de excursie op de Plassen in mei 1981).

Per saldo is ongeveer het begrootte bedrag uitgegeven.

TOELICHTING BEGROTING:

a) Inkomsten:

De inkomsten uit contributies en donaties zijn hoger begroot overeenkomstig het stijgend aantal leden.

Onder de bijzondere bate is het batig saldo vermeld van de verkoop van het boek "Wandelen door Hillegersberg, Schiebroek en Terbregge" van Jack Fens, dat via onze Studie- en Inventarisatiecommissie het licht heeft gezien (zie ook bij de uitgavenkant).

b) Uitgaven:

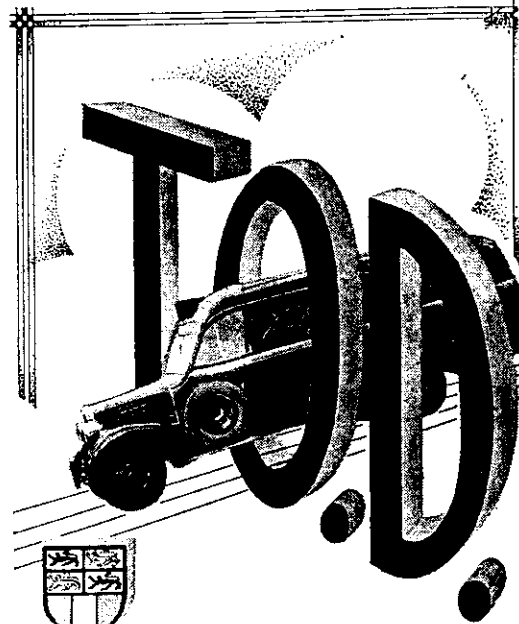
In het algemeen zijn de uitgaven dit jaar ruim begroot wegens het eerste lustrum. De post "Porti etc." is dit jaar extra hoog wegens de aanschaf van voorbedrukte enveloppen, voldoende voor de komende vier jaar.

De bij de inkomsten genoemde opbrengst van het boek "Wandelen door enz." wordt nu nadrukkelijk gereserveerd in een afzonderlijk "publicatiefonds". Dit fonds is ten alle tijde en uitsluitend bestemd voor boekwerken van blijvende betekenis (behoudens in noodgevallen om bv. een dreigend faillissement van de vereniging af te wenden, nadat alle andere middelen zijn uitgeput).

De uitkering van f 1500 aan de Stichting Berg en Broek, als startsubsidie bedoeld, geschiedt uit het reservefonds, dat daardoor naar verwachting dit jaar iets in omvang zal afnemen.

de Penningmeester,
J.J. Zanstra

*Jeder
reist
per*

DIENSTREGELING

T.O.D. VOOR DE LIJNEN:

- S. Schiebroek - Rotterdam
 - T. Terbregge - Rotterdam
 - R. Rozenlaan-Kleiweg - Rotterdam
- en de daaraan verbonden tarieven

Snel en
gerieflijk
vervoer!

LIJN S. || SCHIEBROEK ————— ROTTERDAM

Dienstregeling - (10 minutendienst) Zondags aanvang der dienst 2 uur later
 Vertrektijd van: { SCHIEBROEK 6.30 vm., 6.40 vm., 6.50 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.00 nm.
 ROTTERDAM 6.35 vm., 6.45 vm., 6.55 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.05 nm.
 Tarieven: Rotterdam-Kleiweg 10 cent, 12 rittenkaarten f 1.—. - Rotterdam-Ringdijk (Raadhuis) 12½ cent.
 Rotterdam-Schiebroek 15 cent. - Abonnementen geldig 2 x per dag f 5.— per maand, doorlopend f 8.—
 per maand. - Schoolabonnementen, geldig 2 x per dag f 2.— per maand, geldig 4 x per dag f 3.— per maand.
 Route: Hofplein - Goudschesingel - Jonker Fransstraat - Noordmolenstraat
 Benthuiserstraat - Straatweg - Kleiweg - Ringdijk - Adrianalaan-Schiebroek

LIJN T. || TERBREGGE ————— ROTTERDAM

Dienstregeling - (10 minutendienst) Zondags aanvang der dienst 2 uur later
 Vertrektijd van: { TERBREGGE 6.35 vm., 6.45 vm., 6.55 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.05 nm.
 ROTTERDAM 6.30 vm., 6.40 vm., 6.50 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.10 nm.
 Tarieven: Rotterdam-Molenlaan (Bergsingel) 10 cent, 12 rittenkaarten f 1.—. - Rotterdam-Terbregge 15
 cent. - Abonnementen, geldig 2 x per dag f 5.— per maand, traject Rotterdam-Molenlaan (Bergsingel)
 f 4.— per maand, doorlopend f 8.— per maand, traject Rotterdam-Molenlaan (Bergsingel) f 7.— per
 maand. Schoolabonnementen, geldig 2 x per dag f 2.— per maand, geldig 4 x per dag f 3.— per maand.

LIJN R. || ROZENLAAN-KLEIWEG - ROTTERDAM

Dienstregeling - (10 minutendienst) Zondags aanvang der dienst 2 uur later
 Vertrektijd van: { ROZENLAAN 6.45 vm., 6.55 vm., 7.05 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.05 nm.
 ROTTERDAM 6.40 vm., 6.50 vm., 7.00 vm. en voorts elke 10 minuten tot 12.10 nm.
 Tarieven: Rotterdam-Rozenlaan 10 cent, 12 rittenkaarten f 1.—. - Abonnementen, geldig 2 x per dag f 4.—
 per maand, doorlopend f 7.— per maand. - Schoolabonnementen, geldig 2 x per dag f 2.— per maand,
 geldig 4 x per dag f 3.— per maand.
 Route: Hofplein - Goudschesingel - Jonker Fransstraat - Noord-
 molenstraat - Benthuiserstraat - Straatweg - Kleiweg - Rozenlaan

Speciaal adres voor den verhuur van Luxe Touringcar
 TEGEN BILLIJK TARIEF !!

Huurt 'n tandem bij
Herman Fortuin
 Telefoon no. 40747
 Kerkstraat 1 — Hillegersberg
en geniet van de mooie Zomerdagen !!!

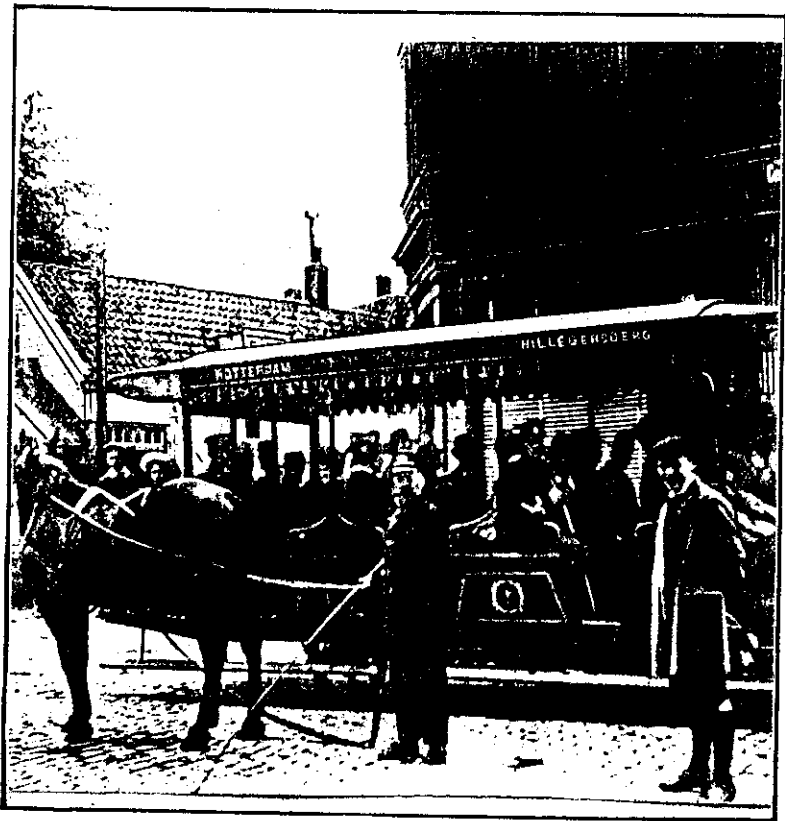
100 JAAR TRAM in Hillegersberg

Tot ongeveer 1875 werd in Nederland alleen maar gedacht aan spoorwegen, als het ging om het nieuwe vervoermiddel, het ijzeren paard. Aanleg en exploitatie van spoorwegen waren echter duur, door o.a. de eigenbaan, de bewaakte overwegen en het seinwezen. Men begon toen te denken aan eenvoudigere vormen van railvervoer, de TRAMWEGEN, die bij de wet van 23 april 1880 mogelijk werden gemaakt. De rails mochten in de weg komen te liggen en de trammachinist moest zelf op de verkeersveiligheid letten. Vanwege die veiligheid was de maximumsnelheid laag.

Al voordat de nieuwe wet er was (die overigens niet voor de stadspaardetram gold), werden er plannen opgesteld om van de nieuwe mogelijkheden gebruik te maken. Vooral Fransen, Engelsen en Belgen waren in ons land op dit gebied actief. De Brusselsese heren Leopold Mertens en Louis Finet dienden al in 1878 plannen in voor een net van een paar honderd kilometer in Friesland, waaruit spoedig de Nederlandsche Tramweg Maatschappij voortkwam. In 1881 diende deze maatschappij een concessieaanvraag in voor een omvangrijk net in de huidige Randstad, waaronder een lijn Rotterdam-Hillegersberg-Bergschenhoek-Bleiswijk-Kruisweg en verder naar Uithoorn, met een zijtak Kruisweg-Zoetermeer-Den Haag. Het was de bedoeling deze lijnen met stoomtrams te gaan berijden. Het NTM-plan ging niet door en evenmin een soortgelijk plan van de "IJssel Stoomtramweg Maatschappij" uit 1882.

Toch had men de smaak te pakken, want nog in hetzelfde jaar kwam de paardentram Rotterdam-Hillegersberg tot stand. Deze werd geëxploiteerd door de "Schielandsche Tramweg-Maatschappij" waarvan de heer Freericks de initiatiefnemer was. Freericks beperkte toen zijn omnibusdienst tot het traject Bleiswijk-Hillegersberg. De paardentram reed vanaf de Dorpsstraat (bij de Kerkstraat, oftewel vanaf café Freericks) via de Straatweg, de Bergweg en de Schiekade-Oostzijde (de Schie was nog niet gedempt) naar het Hofplein. Op de foto wordt het paard omgeleid voor de rit naar Rotterdam.

In 1919 ging de lijn over naar de "Rotterdamsche Electriche Tramweg Maatschappij" die in 1923 het smalsporige lijntje verving door een dubbel- en normaalsporige elektrische lijn. De "bokkenwagen" werd vervangen door lijn 14, die aanvankelijk vanaf de Dorpsstraat, via de Noordsingel naar het station Delftsche Poort reed. Later kwamen de verlenging enerzijds naar de Molenlaan en anderzijds naar het Willemplein. Intussen was de RETM door de Gemeente Rotterdam overgenomen en zorgde de gemeentelijke RET voor de dienst.

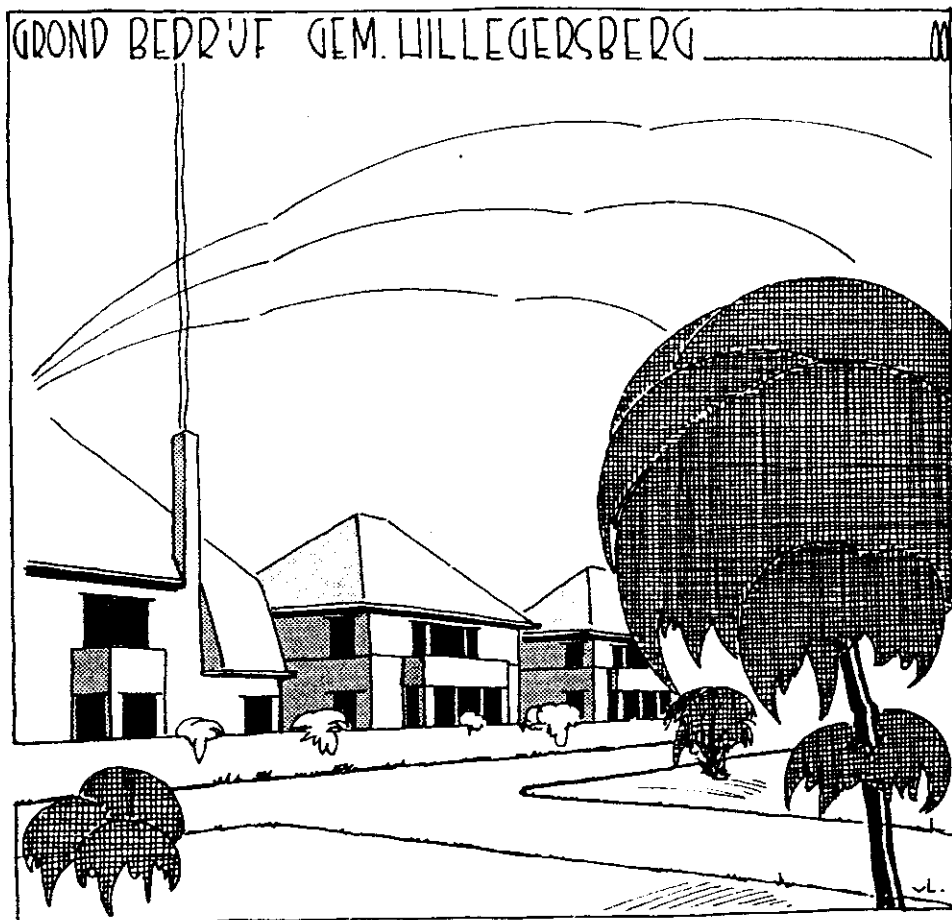

Bergse Dorpsstraat

In de dertiger jaren had de tram veel last van concurrentie van de buslijn T (Terbregge-Hofplein) van de TOD (Terbregge's Omnibus Dienst). In 1937 verkocht de TOD de concessie voor deze lijn aan de RET, die de bus verving door een tramlijn 10 Molenlaan-Spangen. Lijn 14 werd lijn 4; lijn 10 verhuisde naar de Kleiweg en werd lijn 6; overigens rijdt de tram nu onbedreigd zijn dagelijkse tientallen rondjes.

De paardentram heeft stellig bijgedragen aan de ontwikkeling van Hillegersberg als forensenplaats, waarvan de vele villa's aan de Straatweg nog getuigen. De zgbetere stand kon "buiten" wonen, zonder geïsoleerd te zijn. En minder welgestelde Rotterdammers konden toch naar Lommerijk, Freericks, enzovoort. De elektrische tram heeft veel minder "structurend" gewerkt; hij is niet meer dan een vervoersmogelijkheid, in concurrentie met de auto, voor Bergenaren die naar Rotterdam willen.

De tweede foto toont de tram, op 20 maart 1982 vertrekkende van de halte Kerkstraat op weg naar het Heemraadsplein. De oude fietsenzaak in de Kerkstraat, het enige punt van herkenning op beide foto's, kijkt oud en der dagen zat toe. Het blendende spuihuisje is al 60 jaar geleden vervangen door een reclamebord; de moderne tijd "schonk" nieuwe achter- en overburen. En helaas, helaas; ook van deze monumentwaardige oude fietswinkel lijken, ondanks alle pogingen die daartegen in het geweer zijn geroepen, de laatste dagen te zijn geteld.....

Vestigt U te Hillegersberg!

Buiten wonen met
alle voordeelen
van de groote stad

Goed onderwijs
Gas - Electriciteit
Waterleiding

Telefoon en radio-
distributie over het
Rotterdamsche net

INLICHTINGEN:
RAADHUIS HILLEGERSBERG
TELEFOON Nos. 43665 - 43685

89

GROEIEND

HILLEGERSBERG

DOOR WETHOUDER
 II
 M. C. SIEZEN

De tijd ligt niet lang achter ons, dat Hillegersberg een echte plattelands-gemeente was. Hoewel er in 1910 nog weinig reden was om van een „stads-gedeelte” en het meer landelijke te spreken, kwam er in die dagen toch al eenige verandering in de bebouwing aan en langs den Straatweg.

De Oranje-Nassastraat werd aangelegd, die met de daaraan gebouwde beneden- en bovenhuizen een ander aspect gaf aan de gemeente, — een villahof verrees bij den ingang van het dorp (thans den weidschen naam van Villapark dragend), — de Berglustlaan met een feitelijk niet te gedoogen hoogbouw ontstond iets later, juist daár een prachtig uitzicht belemmerend op het mooie kerkje op den „Berg” (volgens de overlevering door Hillegonda uit haar schort neergestort) schitterende vergezichten op de uitgestrekte plassen werden stuk voor stuk weggenomen door groote villa's, — de pittoreske bruggetjes langs den Straatweg, die toen nog aan beide zijden werd omlijst door statige iepen, vielen met de slooten ten offer aan de steeds meer dringende verkeersbehoefte, — het paardentrammetje, dat zoo nu en dan met behulp van passagiers in het rechte spoor moest worden gehouden en waarop alle gewichtige vraagstukken van den dag werden behandeld en finaal afgedaan, werd vervangen door het druk doende, toen bepaald ongezelelike elektrische monster, dat een heiligschennis leek in de voordien nog zoo ongerept gebleven steer van het oude.

Met al die veranderingen stapelden zich de moeilijkheden op voor hen, die moesten regeeren. Rioleeringen, bestratingen, dempingen, reglementeering van huizenbouw, gas, water, electriciteit, uitbreidingsplannen, het was benauwend, zooveel vraagstukken bijna tegelijk de vroede vaderen in hun eertijds zoo kritiekloos rustig bestaan kwamen storen.

Dat in dien tijd niet alles direct in goede banen kon worden geleid en er zelfs nu nog weleens wordt gezocht „och had men toch, toen het nog mogelijk was, maar op de juiste wijze ingegrepen”, wie zal het den regeerders van toen ten kwade duiden? Met ernst trachtte men te bereiken, wat mogelijk was en men wilde daarbij „zich zelf” blijven.

Zoo zou genoemd kunnen worden de eigen manier, waarop Hillegersberg het rioolvraagstuk oploste. Op zekerden dag moest in een gedempte sloot een rioolbuis worden gelegd en daar met zekerheid kon worden verwacht, dat ze niet rustig zou blijven liggen, werd kort en goed besloten er palen onder te slaan.... simple, comme bonjour, op ingenieuze wijze hadden eenvoudige menschen het groote vraagstuk opgelost, zonder in het minst te bevroeden de gewichtige gevolgen, die uit deze werkwijze zouden voortvloeien.

Dat Rotterdam de rioolbuizen liet wegzakken en er dan maar weer opnieuw andere bovenop legde en dit telkens herhaalde.... moest Rotterdam weten, in Hillegersberg vond men dat verkwistend, men koos zijn eigen systeem en daarmee uit....

Maar nu eenmaal begonnen was met het beheien van rioleeringen, moest daarmee bij aansluitende gedeelten worden voortgegaan, met het gevolg, dat Hillegersberg van de Ceintuurbaan af tot aan de Plassen (het stadsche deel met bijna 12000 inwoners) een rioleering op palen heeft en dus voorloopig onvolmaakte straten.

Immers de straten zakken gedurig, de riolen echter blijven liggen en laten hun aanwezigheid telkens weer gelden. De z.g. „kattenruggen” ontstaan en soms is het hopeloos om aan te zien, dat na eenige maanden de beste bestrating weer tot een ruïne is geraakt.

Het „systeem” is niet te veranderen, zonder dat dit kapitalen opslokt, zoodat in stille berusting jaar in jaar uit verzakte straten worden opgehoogd, opgehoogd en nog eens opgehoogd — tot hoelang?

Tot er „rust” komt en dan is het pleit gewonnen, de strijd beslist. En „rust” komt er eerst als door het steeds opgebrachte zand de veenlaag die op sommige punten 14 à 16 Meter diep is, totaal is weg-of ingedrukt! !

Wie als nieuwe bewoner van Hillegersberg zijn intrrede doet, dient iets van de geschiedenis te kennen om het gegroeide, dat hij vindt, eenigermate te kunnen begrijpen.

Nog slechts kort geleden zijn belangrijke beslissingen door den Gemeenteraad genomen, beslissingen, die voor de toekomst van Hillegersberg van groot belang zullen blijken.

Een uitbreidingsplan voor bijna de geheele gemeente (alleen een deel van den Pr. Alexanderpolder, dus langs Hoofdweg en Ommoordscheweg, valt daarbuiten) is tot stand gekomen en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Ook de Plassen zijn in dat uitbreidingsplan opgenomen, zoodat demping of een verder gaande bebouwing van de eilandjes kan worden tegengegaan.

De bebouwing voor de gemeente in haar geheel ligt dus vast en bedoelt en prettige landelijke bebouwing toe te laten met veel singels, plantsoenen en recreatieterreinen.

Reeds nu is bij het Grondbedrijf (gemeentegrond in het Molenaankwartier) de ervaren, hoe Hillegersberg er in de toekomst zal uitzien. En dan is het niet verwonderen, dat er „trek“ is naar de gronden om den „Berg“!

Dan is het bemalingsvraagstuk opgelost. Eerst werd het Zuidelijk deel (van Rotterdam tot de Plassen) aan de bemaling van Rotterdam vastgekoppeld, thans wordt aan de uitvoering gewerkt van het bemalen van Noordelijk Hillegersberg, d.w.z. alles ten Noorden van de brug bij Lommerrijk tot aan Terbregge.

Dit jaar of begin 1937 zal een der belangrijkste werken voor Hillegersberg voltooid zijn. Dan wordt n.l. in gebruik gesteld het electrisch gemaal aan den Bergsingel, waarheen alle riolen aanvoeren en vanwaar het aangevoerde door een groote persbuis, die van den Bergsingel af tot aan het Noordplein wordt gelegd, wordt weggeperst, om tenslotte via de Maas in zee terecht te komen.

En hiermee is het lot van de Plassen beslist! Geen enkele rioolaansluiting mag meer in de Plassen of tusschenliggende verbindingssloten uitmonden! Vervuiling van de Plassen is dus juist op tijd tegengegaan, zoodat hiermee het „schoone“ van Hillegersberg onaangetast blijft.

Meer en meer is de zorg van het Gemeentebestuur zich over de Plassen gaan uitstrekken.

Reeds werd door het maken van verordeningen paal en perk gesteld aan het ongebreideld oprichten van getimmerten op de eilandjes en het maken in het wilde weg van steigers.

Er bestaat een z.g. „Plassenplan“, hetwelk bedoelt, te ordenen alles wat ordening noodig heeft.

De gemeente is begonnen met den Voorplas, die met eilandjes, landtong en oeverstrook bijna geheel in eigendom is verkregen, te exploiteeren.

Hier worden opgericht nieuwe steigers, een nieuw clubhuis, hier wordt getracht een behoorlijken toestand te scheppen, zoodat het „schoone“ van de onvolprezen Plassen 100 pCt. tot zijn recht komt.

Met kracht wordt ook in dezen zoo bij uitstek moeilijken tijd gewerkt om met weinig middelen zooveel mogelijk te behouden, wat bereikt is en nog te verbeteren, wat daarom vraagt.

Met deze korte beschouwing over enkele voor de hand liggende onderwerpen wordt aan de nieuwe burgers en burgeressen van Hillegersberg een „Welkom“ toegeroepen, waarbij de wensch wordt uitgesproken, dat met vereende krachten worde bereikt, een „ideaal“ Hillegersberg te vormen, mede door het aankweken van een geest van onderling vertrouwen en van welwillendheid, factoren, die toch eigenlijk hoog uitgaan boven het „materieel“ schoone.

M. C. S.

De Kleiweg in Wintertooi omstreeks 1914, gezien vanaf den Straatweg.

JAARVERSLAG

Om tot slot positief te eindigen: niet alles vervalt of dreigt verloren te gaan. De nu voor de tweede maal uitgereikte serie "schildjes" bewijst dat ook menig eigenaar of bewoner er veel aan gelegen is zijn historisch waardevol bezit in goede staat te houden. De Vereniging reikt het schildje uit als blijk van waardering hiervoor; zij ontvangt echter ook veel positieve reacties en belangstelling waardoor naar "buiten" toe meer bekendheid wordt verkregen met alle gunstige gevolgen. Daarvoor u allen dank. Dit naar buiten treden is voor onze vereniging een noodzaak; met het komende lustrum pogen wij dit nog sterker te accentueren.

WERKGROEP "WIARIJN"

Deze "Werkgroep Industriële Archeologie Rijnmond" houdt zich bezig met de historie en restanten van de industriële ontwikkeling in het Rijnmondgebied. Sedert ca 2 jaar ontplooiën zij activiteiten bij de inventarisatie van projecten, en het stimuleren van een bewustwordingsproces.

De werkgroep heeft grote behoefte aan uitbreiding van de groep medewerkers; zij doet daarom een beroep op geïnteresseerden, zoals in dit geval, welke willen meewerken aan diverse projecten.

Bent U geïnteresseerd, wilt U meedoen of wilt U meer weten. Bel even, telefoon 184630 J.Fens.

GROEIEND

HILLEGERSBERG NU

Na een levendig beschreven tijdsbeeld van 46 jaar geleden gaan we nu in sneltreinvaart naar 1982. Verbaasd, omdat de zaken waar de heer Siezen over schrijft zo actueel blijken te zijn. Ook nu praten we over de ruimtelijke toekomst van onze wijken en over materiële zaken, zoals het openbaar vervoer. In 1936 was Hillegersberg een villadorp in wording, in 1982 zijn we al een heel stuk opgerukt richting grote-stad. Volgens het structuurplan Rotterdam-noord moeten er in de komende tien á vijftien jaar plekjes gevonden worden om nog eens 6000 huizen voor woningzoekende Rotterdammers te bouwen. Deze nieuwe stadsuitleg - die voor een deel ook verdichting van de bestaande bebouwing inhoudt - zal niet alleen gepaard moeten gaan met de aanleg van toegangswegen, groen- en andere voorzieningen, maar zal ook eisen stellen aan ons rioleringsstelsel. Op dit - zeer grofstoffelijke - onderdeel van het voorzieningspakket willen we nader ingaan. Waarom?

U weet waarschijnlijk dat ons rioleringsstelsel - en daarmee samenhangende hele "waterhuishouding" van ons gebied - al geruime tijd te wensen overlaat. Iedereen kan dagelijks constateren dat de Plassen de vergelijking met bergbeekjes al lang niet meer kunnen doorstaan. Onze sloten en singels zijn vuil en kopje-onder gaan in de Plas kan maar beter met mondje-dicht gepaard gaan.

De grootste boosdoener staat aan de Hoge Limiet. Het is onze RWZI (rioolwaterzuiveringsinstallatie) die een te geringe verwerkingscapaciteit heeft. Het systeem is erop gemaakt dat er uit deze RWZI regelmatig afvalwater wordt over gestort op de Schiebroekse singels waarlangs het via het gemaal aan de Wilgenlei op de Bergse Achterplas geloosd wordt. In de singels zou eigenlijk een bepaalde biologische nazuivering van het water moeten plaatsvinden maar omdat de "overstort" teveel vast materiaal bevat komt er van die nazuivering weinig terecht. Dit verdient nadere uitleg: door het vaste materiaal slibben de singels dicht, ze worden steeds ondieper en vuiler en er staat tenslotte nog te weinig water in om het nazuiveringsproces een kans te geven. De singels zouden vaker uitgebaggerd moeten worden maar ja, dat is een kostbare zaak.

Dat de waterkwaliteit van de Plassen bijzonder slecht is kan iedereen constateren. Daar werkt nog een ongunstige factor aan mee. De huisjes op de eilanden in de Achterplas zijn niet op de stadsriolering aangesloten en datzelfde geldt voor de bebouwing langs de Streckade, bij het Boterdorpse Verlaat en langs het Prinsemolenpad. Buitenzorg heeft gelukkig sinds kort wel riolering. Wist u dat ook de Hoge Limiet, de Linker Rottekade en delen van Terbregge nog steeds van riolering verstoken zijn? De huizen en huisjes hebben weliswaar septic tanks maar het afvalwater dat uiteindelijk in sloten en Plassen terecht komt is toch allesbehalve schoon.

Iedereen is het er wel over eens dat er iets moet gebeuren aan deze (bijna middeleeuwse) toestand. Maar....wie is er eigenlijk verantwoordelijk voor te nemen maatregelen? Het kwaliteitsbeheer van het water in onze wijken ligt in handen van het Hoogheemraadschap Schieland. Maar - zo geeft de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater aan - de gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor het inzamelen en het transport van afvalwater naar een zuiveringsinstallatie.

De gemeente Rotterdam is daarom al enige jaren geleden begonnen met een grootscheepse aanpak van haar taak. In 1985 moet er een nieuwe AWZI (afvalwaterzuiveringsinstallatie) in Kraalingseveer klaar zijn, waarop ook ons rioleringsstelsel zal worden aangesloten. Voor het zover is moet er in onze wijken nog heel wat gebeuren. De Nota Waterhuishouding 1981 van de gemeente bevat een drietal kaarten waar de plannen van af te lezen zijn. Er worden nieuwe stukken collecteurriool in Schiebroek gelegd waardoor de singels niet langer als onderdeel van het waterzuiveringsproces behoeven te dienen (dus in de toekomst weer een schone Meidoorn-singel). Vanaf het Molenplein, waar een nieuw gemaal wordt gebouwd, wordt via de Ringdijk, de Uitweg, de Juliana van Stolberglaan en de Minstreelstraat een nieuwe persleiding gelegd, die bij de Rotte op de al bestaande persleiding wordt aangesloten.

Tot 1985 moeten we dus nog met de bestaande toestand leven. Het is verheugend dat na die tijd een langzaam herstel van de waterkwaliteit kan worden verwacht. Goed nieuws voor surfers, vissen en andere levende wezens, voor wie het regelmatig onderduiken in de Plassen nu, in 1982, geen pretje (meer) is.

De staat der monumenten en monumentwaardige gebouwen

NB Van de diverse bouwwerken is een opsomming gegeven, waarbij vermeldenswaardigheden zijn aangegeven. Indien geen nieuwe bijzonderheden zijn te melden, wordt verwezen naar de vorige lijst in "Tussen Wilgenplas en Rotte" nr 6

A BESCHERMDE MONUMENTEN:

Bergse- en Broekse Verlaat
Boterdorpse Verlaat

Kerkstraat ong^d
Kerkdreef ong^d

- Houten schutsluis tussen Rotte en Bergse Voorplas nabij Pr. Bernhardkade.
- Houten schutsluis tussen Rotte en Strekvaart.
- N.H.Kerk. 13e eeuwse pseudo-basiliek met oudere toren. Rond de kerk, en daarbuiten, een begraafplaats met muur en hekwerken. Het orgel -Walcherorgel uit 1922 met ouder front- wordt gerestaureerd, waarbij het oorspronkelijke front uit 1890 van Abraham Meere sr. wordt gebruikt bij het nieuwe orgel.
- Muur rond kerkhof uit 1626. Zeer ernstige schade door verzakking en instorting; bij voortgaande grondverschuiving loopt zelfs het koor van de kerk ernstig gevaar. De hierin opgenomen hekwerken, alsmede het toegangshek 1761 uit de Lodewijk XV periode, met bijbehorende zuilen, zijn ernstig door roestwerking aangetast, zodat herstel, of tenminste conservering, dringend gewenst is.
- Slotruïne 1269 met (mogelijk) veel oudere oorsprong.
- v.m. Raadhuis 1752 thans restaurant.
- rechthoekig pandje, één geheel met het Oude Raadhuis.
- Poldermolen "Prinsemolen" 1648 met bijbehorend woonhuisje.
- Stelling-korenmolen "De vier winden" 1776 met bijbehorend gebouw. (huis?)

Kerkstraat 10
Oude Raadhuislaan 1
Prinsemolenpad 72
Terbregse R. Rottekade 91

B MONUMENTWAARDIGE GEBOUWEN:

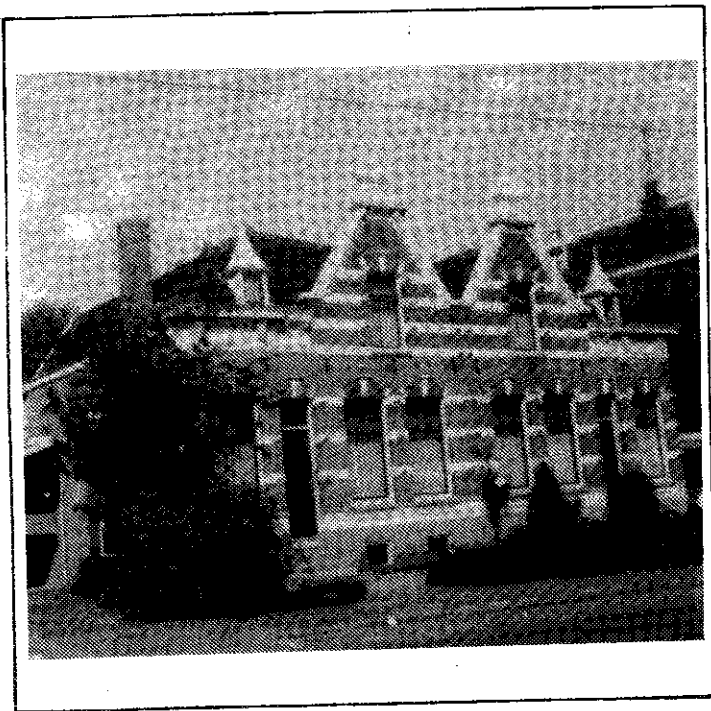
Getracht wordt een totaal lijst op te stellen van de monumentwaardig geachte panden, met adres, bouwjaar, functie etc etc. Opmerkingen omtrent de staat van onderhoud zijn zonder serieuze beschouwing moeilijk te geven. Indien zeer duidelijk in slechte staat is dit aangegeven. Ook bijzonderheden anderszins zijn vermeld.

NB Deze lijst is nog verre van compleet vwb de diverse gegevens; voortdurende aanvulling en/of verbetering is gewenst. Ieders reactie is derhalve van harte welkom.

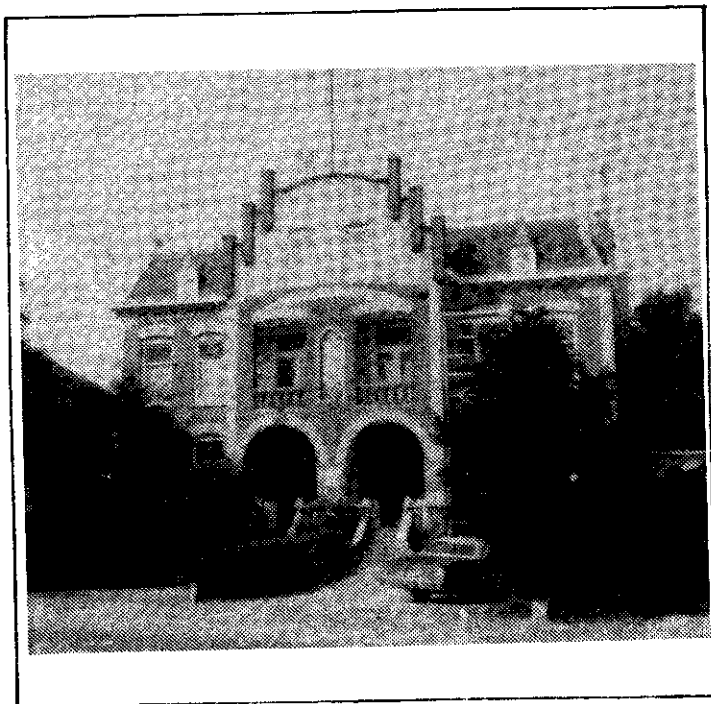
Villapark 1 tm 14

Straatweg ong^d
Straatweg 1-3
Straatweg 2
Straatweg 5-7

- Komplex van woonhuizen - kantoor - pension 1909 "jugendstil" invloeden architect: v Teefelen
- Stationsgebouw Rotterdam noord met perronhuisje
- dubbel woonhuis, rijk versierd, met tweetal tuiten 1895
- woonhuis 1903, fraai gedetailleerd, met erker.
- dubbel woonhuis 1919 "SUZANNA EN ADRIANA" dominante middenpartij met jugendstil invloeden.

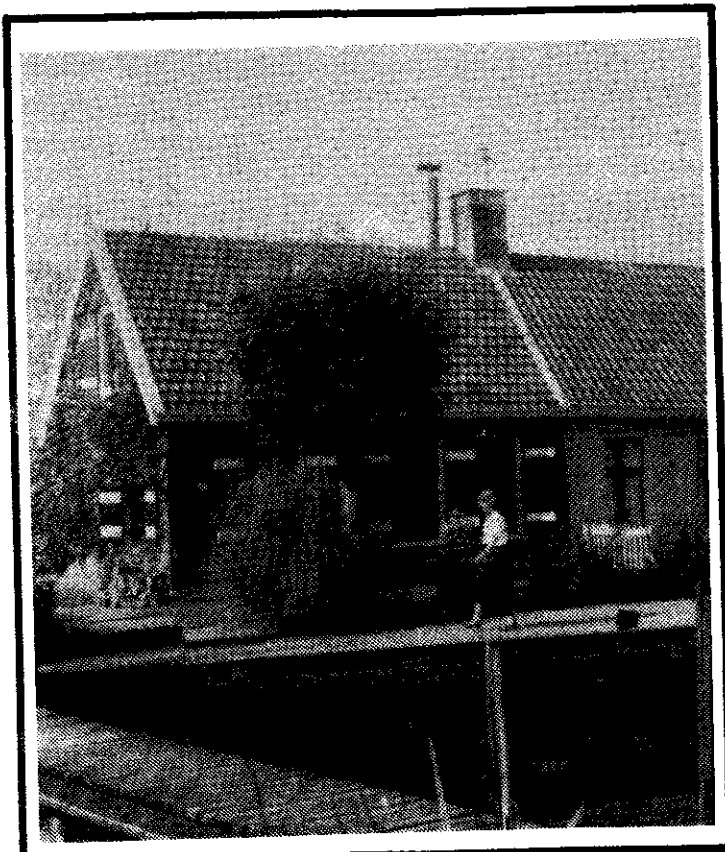
Straatweg 1-3

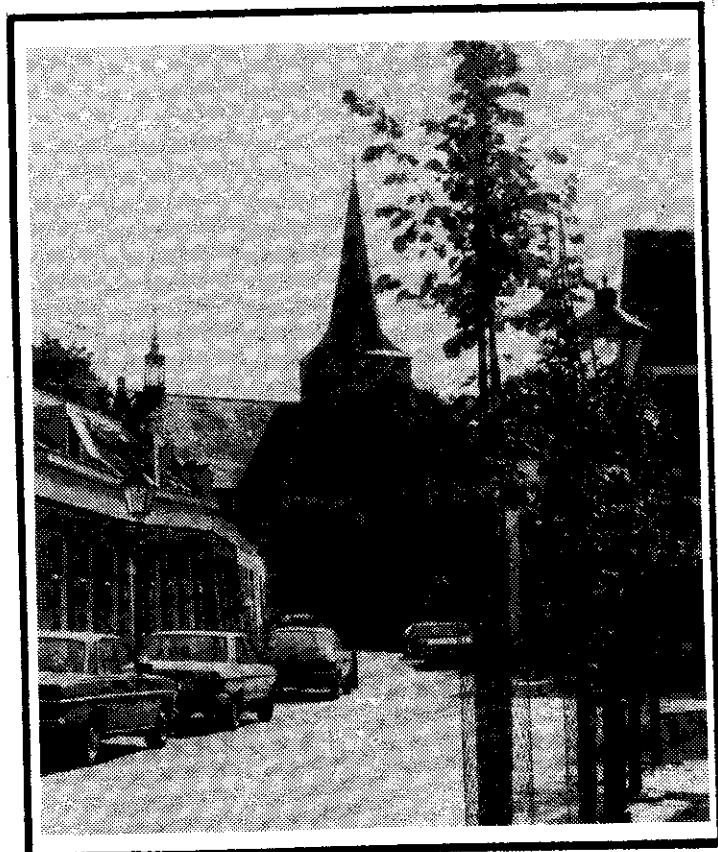
Straatweg 5-7

16 vereniging stedenbouwkundig wijkbehoud hillegersberg schiebroek en terbregge

Larixlaan 182-184		- RK kerk H. Paulus met pastorie 1941
Ringdijk ..		- kerkhof met hekwerk "19 GEDENK TE STERVEN 03" en bijgebouwtje (kapel?) hersteld hekwerk door VSW 1979
Erasmussingel 17-19		- dubbel woonhuis.
Erasmussingel 189		- boerderij met bijbehorende schuren.
Kleiweg 401-403		- boerderij 1910 "ANNIE"
Kleiweg 391-395		- boerderij 1911
Kleiweg 375		- boerderij met bijgebouwen eind 19e eeuw?
Kleiweg 277		- woonhuis 19e eeuw.
Kleiweg 161/163 165/167 169/171		- groep van drie dubbele woonhuizen 1904-1907
Bergse L. Rottekade 1		- woonhuis (boerderij?) 1916 met achterliggende schuur.
Bergse L. Rottekade 195-196		- boerderij met bijbehorende schuur.
296-298		- woonhuis (oorspr. winkel met woning)
228		-
313-315		- woonhuis.
317-319		- woonhuis met werkplaats?
Terbregse R. Rottekade 172		- woonhuis (boerderij?)
175-177		- dubbel woonhuis.
167-169		- vm boerderij. nu garage met werkplaats. wit gepleisterd.
107-109		- dubbel woonhuis.
Bergse R. Rottekade 18		- werkplaats?
3		- woonhuis bij jachtwerf Wurth.
42		- gemaal met woonhuis?
43		- brugwachtershuisje bij Bergse- en Broekse verlaat.
Terbregse weg 1-3		- boerderij met schuren, boomgaard en rondgaande sloot.
Ommoordse weg 5		- woonhuis met achterhuis 1902.
Boterdorpse verlaat 1	1980	- woonhuis 1907 hersteld 1979.
20-22		- dubbel woonhuis met leibomen. 19e eeuw?
26		- boerderij met rieten dak, gepleisterd met bijbehorende schuur.
Prinsemolenpad 99		- woonhuis met leibomen.
Strekade 46-48		- rijtje van drie woonhuizen 19e eeuw? zadeldak.
Strekade 29-30	1981	- dubbel woonhuis. begin 19e eeuw? zadeldak.
Strekade 25-26		- dubbel woonhuis. begin 19e eeuw? zadeldak.
		leegstand. in slechte staat. behoeft dringend herstel.

Boterdorpse Verlaat 20-22

Kerkstraat 13 - 29

de Dichter vertelt...

'k Woonde aan de Strekka en de Plas
toen in nog maar een jongen was.
Maar mijn idee een paradijs.
De zomers waren lang en mooi
met bloemen, riet en helblond hooi
en 's winters altijd sneeuw en ijs.
Ik heb het allemaal gekend,
de ophaalbrug het 'Lage End'
met stekelige meidoornheggen.
En keek je daar dan in het rond,
dan zag je aan de horizon(t)
de korenmolen van Terbregge.
Ik zag de schippers met hun vrachten
voorbij de ramen van ons huisje gaan,
de 'holleboom' met breed gespreide takken
eenzaam en stoer tegen de hemel staan.

En als het zondagmorgen was
klonk klokgelui over de Plas
vanuit het verre Rotterdam.
Maar ook de kerk van Hillegond
die strooide kwistig klanken rond
het leek of er geen eind aan kwam.
Herinneringen zijn er zat:
we hoepelden op 't Kerkepad,
het schoolplein met kastanjabomen.
De hoge ramen van de klas,
waar je zo vlijtig bezig was
ik kan er nog wel eens van dromen.
Ik zag de schippers met hun vrachten
voorbij de ramen van ons huisje gaan,
de 'holleboom' met breed gespreide takken
eenzaam en stoer tegen de hemel staan.

De Dorpsstraat waar eens Freericks was,
met straatlantarens nog op gas.
Wat was je wereld toen nog klein.
En dan de ouwe paardetram
die helemaal van 't Hofplein kwam
sjokkend en bellend langs de lijn.
De lucht van spoeling, turf en mest,
maar 't verse brood, dat rook het best.
Soms ruik en zie ik al die dingen.
Dat is nu allemaal voorbij
al wat er overbleef voor mij
een album vol herinneringen.
Ik zag de schippers met hun vrachten
voorbij de ramen van ons huisje gaan,
de 'holleboom' met breed gespreide takken
eenzaam en stoer tegen de hemel staan.

Nostalgische herinneringen

Vrij naar: "Het Dorp" van
Wim Zonneveld.

Uitgereikte oorkonden 1981

Goede restauratie of uitstekend onderhoud

In november 1982 heeft de vereniging voor de tweede keer oorkonden laten uitreiken aan eigenaren of gebruikers van voor de wijk belangrijke panden. Daarmee is waardering uitgesproken voor de bijzondere inspanningen om die panden in (historisch) goede staat te brengen of te houden.

Ging het in 1980 om zeven objecten, nu kwamen er zes voor de onderscheiding in aanmerking. De commissie die het bestuur van advies diende bestond ook dit jaar uit mevrouw J. Simis - Hoogland en de heren D. Klammer en D. van der Veen. In totaal heeft de commissie 18 objecten beoordeeld.

In veel gevallen konden ook waarderende woorden worden gewijd aan de (nog) niet bekroonde panden. Van sommige mag worden verwacht dat zij over enkele jaren wel de goede staat hebben bereikt; in enkele gevallen zijn er naast zeer positieve aspecten enkele missers (b.v. drie zijden perfect, maar de vierde gevel "te commercieel"). De commissie konkludeerde dat er minder "uitschieters" waren dan vorig jaar, maar dat er wellicht meer "een groei in de breedte".

Dit jaar werden onderscheiden:

1) ROBERT OWENSTRAAT (geheel).

De twee huizenblokken ter weerszijden van dit straatje zijn beeldbepalend. Het betreft een vroeg voorbeeld van goede sociale woningbouw. Aan het eind van de jaren zeventig werd overwogen deze inmiddels oude woningen te slopen.

Dankzij inspanningen van de bewoners bleek het toch voor de eigenaar, de woningbouwvereniging "De Combinatie", mogelijk het geheel grondig te renoveren.

De commissie had bewondering voor de aanpassing aan de architectuur van de ontstaansperiode, waarin enerzijds latere toevoegingen (met name aan de achterszijde) konden worden ingepast en anderzijds de eenheid en het oorspronkelijke karakter werd bewaard. Zowel aan de woningbouwvereniging als aan ieder gezin werd een oorkonde toegekend.

2) C.N.A. LOOSLAAN 6 - 8 (Beeldondersteunend).

De landelijke villa is met grote inspanningen en offers weer in perfecte staat gebracht. Met name roemt de commissie de nieuwe rieten kap, de kozijnen en ramen alsmede de passende klimopbegroeiing.

Kritiek heeft de commissie slechts op de gewassen grinttegels in de nieuw aangelegde voortuin, die overigens ingehouden van opzet is.

Bijzonder smaakvol; respectabel door eenvoud en verzorgdheid.

1

2

3) STRAATWEG 274 (Huize Irene) (Monumentwaardig)

Deze stadsvilla is weer in perfecte staat gebracht, met behoud tot in details van het originele karakter. Het verzorgd aangelegde voorterrein is echter wellicht op enkele punten niet geheel in overeenstemming met de uiterst zorgvuldige behandeling van de villa.

Een sieraad voor de omgeving; positief opvallende verschijning in het beeld van de Straatweg.

4) KERKSTRAAT 18 (Beeldbepalend)

Oorspronkelijk onderwijzerswoning, die diverse malen is verbouwd, o.a. tot schildersbedrijf met winkel. Thans weer met zorg tot een woonhuis terug-verbouwd, hetgeen onder meer blijkt uit de perfecte aanpassing van de nieuw gebruikte stenen bij het oorspronkelijke metselwerk. De eigen karakteristieken van het pand zijn in hun waarde gelaten. Pand voegt zich goed en bescheiden in het waardevolle karakter van de omgeving.

5) en 6) STREKKADE 29 en 30 (Monumentwaardig)

Eertijds diende dit dubbele pand tot woningen voor het personeel van de papiermolen "De Vriendschap" (afgebrand 1882).

Beide woningen worden door de huurders prima onderhouden, waarbij het karakteristieke uiterlijk zo goed mogelijk wordt behouden. De commissie sprak de niet als kritiek bedoelde wens uit dat de luiken weer worden aangebracht, zoals nog op het pendant Strekkade 25/26 aanwezig.

Ook in 1982 zal er weer een commissie op pad gaan om te bezien of er panden zijn die met een schildje kunnen worden gemarkeerd om aan te geven dat naar het oordeel van de vereniging de eigenaar/bewoner zich bijzonder heeft ingespannen het waardevolle pand voor de toekomst in goede staat te bewaren.

Ook u kunt bij het bestuur de aandacht op panden vestigen die uws inziens bekeken moeten worden. Wilt u reageren, belt u dan tel. 224314, het nummer van de secretaris van de vereniging.

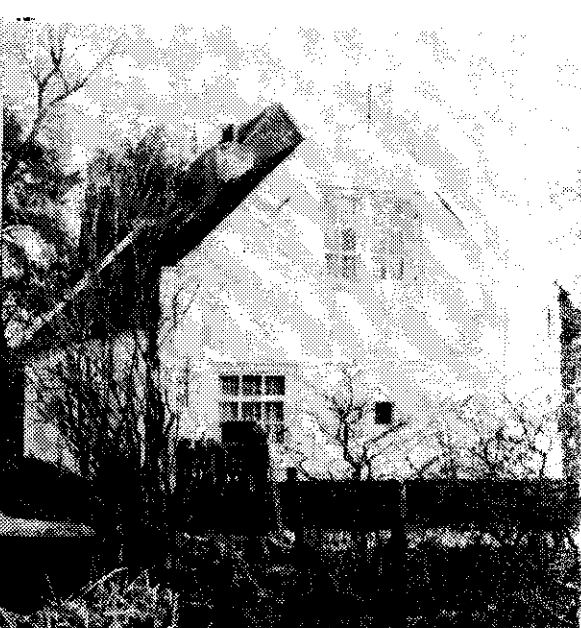
3

4

5

De kasteelruïne of REUZENHUIS

In de recent verschenen publikatie "Tussen Wilgenplas en Rotte" nr. 3 van de vereniging voor Stedenbouwkundig Wijkbehoud is een artikel opgenomen, waarin over de geschiedenis van de Hillegondakerk wordt verhaald.

Deze kerk staat met de ruïne van het vroegere kasteel op de Hillegersbergse donk of zandheuvel.

Gezien de nauwe relatie tussen beiden lijkt het zinvol ook iets over de geschiedenis van dit kasteel te vermelden.

Over de stichting van kerk en kasteel is niet veel met zekerheid te zeggen. Het ligt wel voor de hand dat reeds in vroege tijden, van wege de hoge ligging van de donk temidden van omringende veenmoerassen, er een bewoning op de donk moet zijn geweest, maar veel meer dan vondsten van scherven zijn niet gedaan.

Men vermoedt dat het in de romeinse tijd, aan het begin van de jaartelling, een versterkt punt is geweest van waaruit men helenium, de rijen- en maasmonden goed kon overzien. In de tijd van de Noormannen zou de plaatselijke machthebber, graaf Dirk II, deze versterking of wachttorenen hebben uitgebouwd tot een kasteel of woontoren (donjon). De voorloper van de huidige Hillegondakerk zou dan een kapel bij deze donjon zijn geweest.

In oude dokumenten wordt gesproken over een schenking in 993 door Arnulfus aan de abdij van Egmond van een versterkte plaats Bergan.

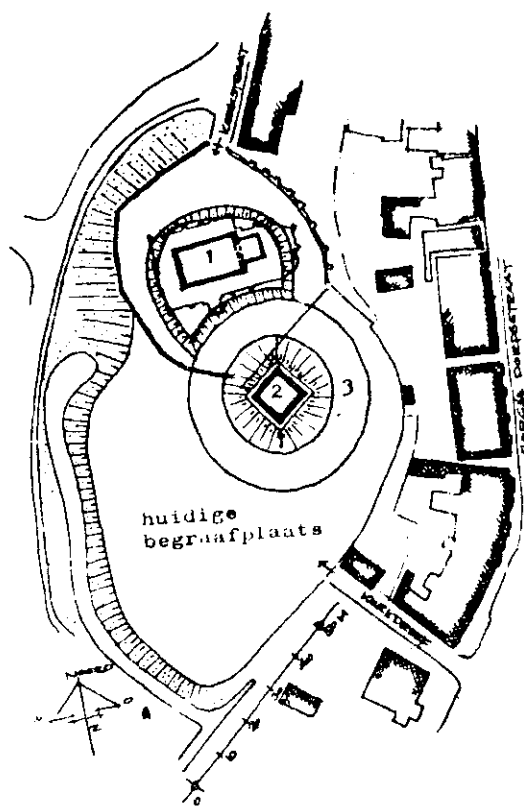
Anderen spreken weer over een oorkonde uit 1028 inzake een gift aan de abdij van Sint Paulus te Utrecht van goederen, waarbij de kerk van Rotta, de moederkerk van diverse parochies uit deze buurt.

Volgens een recent onderzoek was deze kerk te Rotta gevestigd aan het huidige Weena en heeft de kerk op de donk slechts in de 12e en 13e eeuw de rol van moederkerk overgenomen. Het blijkt dus moeilijk exacte gegevens te verkrijgen van de situatie op de donk in die tijden; was er een kapel bij de donjon, was er een kerk behorend bij een elders gelegen moederkerk of was er een echte parochiekerk?

En was er een donjon of woontoren, wellicht stammend uit vroegere-romeinse-tijden, met latere aanbouwen of was er echt sprake van de bouw van een kasteel?

Door de oudheidkundige dienst van Rotterdam is er uitgebreid onderzoek geweest naar deze vragen. Geheel zekerheid is ook hier niet uit ontstaan. Wel heeft men getracht de ontwikkeling van kerk en donjon te rekonstrueren.

Op bijgaande tekening, geprojecteerd in de huidige situatie, is deze rekonstruktie in beeld gebracht. Hierin is de ontwikkeling te zien van een één-beukige kerk met rechthoekig koor tot de huidige drie-beukige basiliek met driezijdig gesloten koor. Ook is hierin getekend de ligging van de vierkante donjon, hetgeen als meest aannemelijk moet worden geacht, op een eilandje in de cirkelvormige gracht, gelegen naast de kerk.

rekonstruktie van kerk en kasteel
geprojecteerd in huidige situatie

1 kerkontwikkeling 3 gracht
2 kasteelruïne -naar c.hoek-

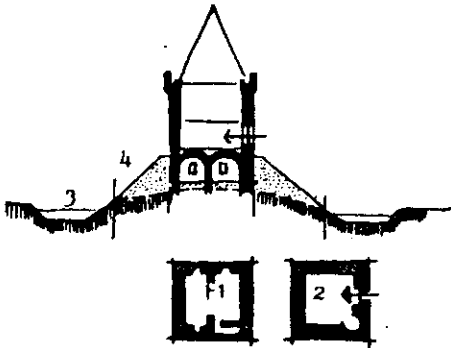
De in 1969 en 1970 gekonserveerde restanten van de donjon of woontoren bestaan uit muurwerk van ca. 10x10 m, bij een muurdikte van ca. 1.35 m, gemetseld van reuzenmoppen in vlaams verband. De afmeting der gebruikte baksteen, nl. ca. 30x15x7,5 cm., is aanleiding geweest voor het gebruik van de naam "reuzenhuis" voor het kasteel.

Het bestaande muurwerk heeft een hoogte varierend van ca. 5 tot 11 m, met sporen van een tweekant gewelven-tongewelven- en een gemetselde wenteltrap, uitgespaard in de muurdikte. De oorspronkelijke toegang was waarschijnlijk, zoals gebruikelijk bij een dergelijke woontoren op de tweede laag-mede gezien de sporen van een sluitkonstruktie-vanwaar de trap toegang gaf tot de beide opslagkamers op de eerste laag. Licht kon de vertrekken binnentreden door smalle uitgespaarde sleuven in het muurwerk.

Op bijgaande oude tekening van kasteel en kerk is er echt sprake van een gebouwencomplex rond een donjon

Mogelijk zijn dit bijgebouwen, welke later zijn aangebouwd. Daarvan zullen dan in de grond nog duidelijke sporen terug te vinden moeten zijn. Hierover zijn echter geen meldingen. De betrouwbaarheid van oud prenten is echter niet altijd even groot; de kerk op genoemde prent heeft nl. reeds zijbeuken, welke echter uit latere periode, na de verwoesting van het kasteel dateren. Op deze prent is tevens een stuk kerkmuur officieel uit 1626 - te zien, met een muur toren en een waterput . Ook hiervan zijn geen gevonden resten bekend, evenmin als van ondergrondsgangen, welke zich volgens geruchten -overlevering?- vanaf de ruine tot buiten de donk moeten uitstrekken. Gezien de lage grondwaterstand behoort het echter niet onmogelijk te zijn.

- 1 kelderlaag
- 2 woonlaag
- 3 gracht
- 4 aanaarding

de donjon-rekonstr. naar c.hoek

Een andere oud toegang in de westmuur is thans dichtgemetseld; deze is waarschijnlijk later aangebracht. De huidige toegang is aangebracht in de 19e eeuw, toen grafkelders in de ruine werden aangebracht. Na 1832 was het begraven in de kerk n. verboden, zodat voorname families een andere waardige plaats zochten en vonden.

De donjon is gefundeerd op het pleistocene zand, waarna het maaiveld rondom werd opgehoogd tot de toegang op de tweede laag, waarschijnlijk met zand dat werd verkregen door het uitgraven van de cirkelvormige gracht er omheen. Deze oud gracht tekent zich nog af in de verzakkingen van gemetselde grafkelders oostelijk en zuidelijk van de toren. Wellicht is ook de instorting van de kerkmuur op deze plaats hierop terug te voeren; deze verzakking kan ook terug te voeren zijn op onvoldoende grondaanvulling tpv het in de twintiger jaren door de aanleg van de Hilleniussingel verdwenen "oude pad".

Er is geen sprake geweest van teruggevonden resten van een Romeinse versterking, en evenmin van vondsten uit de vroege middeleeuwen, zoals resten van een vluchtburcht o.d. Men stelt als bouwtijd de eerste helft van de 13e eeuw. In 1250 zou de donjon zijn gebouwd door graaf Willem II. In 1269 gaf graaf Floris V het huis Hile Gondsberge in erfleen aan Aleyda, dochter van Heer Vrancke-Stoep van Hildegondsberge, vanwege het ontbreken van een mannelijke erfgenaam en opvolger. Later kwam het huis in handen van Heer Kerstant den Berghe uit het huis der Mathenesses. In dit bezit was het ook in 1426, de tijd dat het werd verwoest.

De huidige donjon is een gekonserveerde steenklomp, temidden van graven gelegen terwijl ook in de donjon graven zijn. De toegang is met een ijzeren hekwerk afgesloten.

"ELINE STUDIO"

Kleiweg 271 b, Rotterdam.

De kaart die u hiernaast ziet afgebeeld is er een van een serie van zes kaarten. Deze zijn te koop bij:

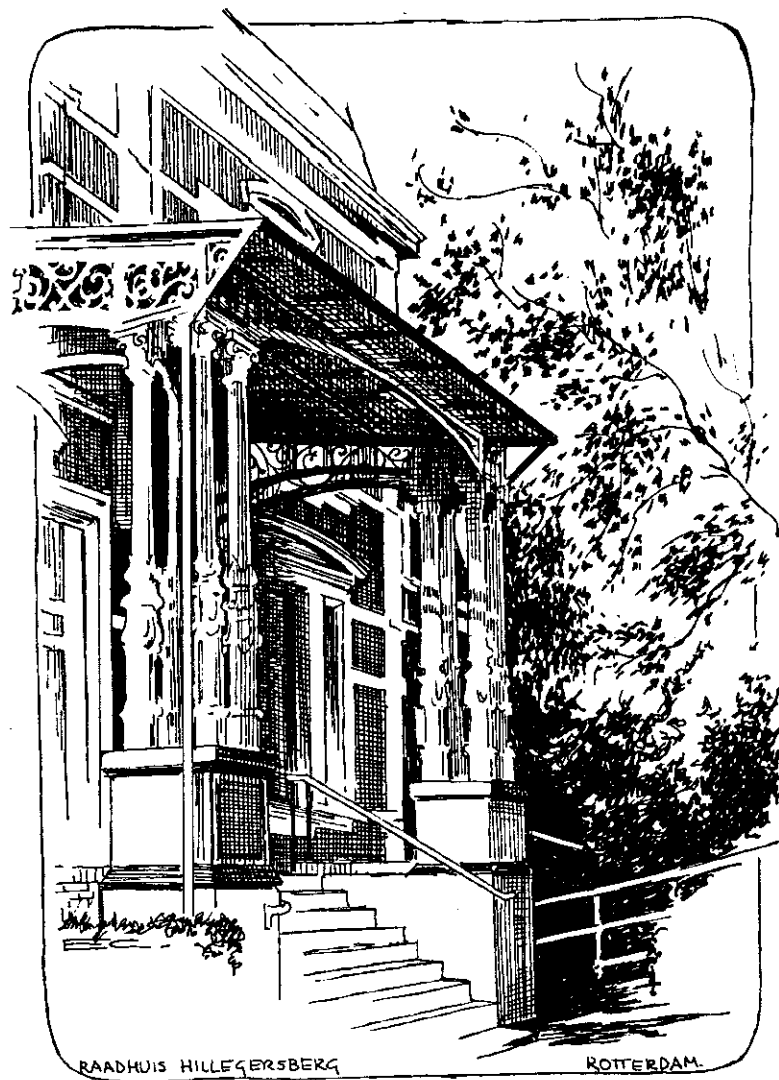
- "Eline Studio" (adres zie boven)
geopend van 13.00 tot 17.00 uur
van dinsdag t/m vrijdag.

- Boekhuis Heijink
Bergse Dorpsstraat 35.

- Boekhandel Hillegersberg,
Schubertlaan 83.

De prijs bedraagt: f. 2,95 p. stuk
(met envelop)
bij afname van 4 stuks: f. 2,75
per stuk.

De kaarten beelden gebouwen en
plekjes in Hillegersberg en in het
Kleiwegkwartier uit. Ze zijn zó
mooi dat het bijna zonde is ze te
verzenden. Ze zijn erg geschikt om
ingelijst te worden.

INHOUD:

Aankondiging ledenvergadering	pag. 2
Jaarverslag	pag. 3
Monumentenbeleid en gemeentepolitiek	pag. 5
Financieel verslag	pag. 6
100 jaar tram	pag. 9
Groeiend Hillegersberg (1937)	pag. 11
Groeiend Hillegersberg .. nu	pag. 13
Staat der monumenten	pag. 14
De dichter vertelt	pag. 17
Goede restauratie of uitstekend onderhoud	pag. 18
Kasteelruïne	pag. 20

Aan deze publicatie hebben meegewerkt: J.Fens, A. de Jonge, D.Klamer, L.Kok, S.H.Kuperus-Gret, A.Tuijnenburg Muijs-Breugem en J.J.Zanstra.

UITGAVE van de Vereniging Stedenbouwkundig Wijkbehoud Hillegersberg - Schiebroek - Terbregge. Secretaris: S.H.Kuperus-Gret, Bergse Plaslaan 11, telefoon 224314. Penningmeester J.J.Zanstra, Adrianalaan 144, telefoon 228203, giro 3880381.